

UCHWAŁA NR X/ 65 /07
Rady Gminy w Stolnie
z dnia 28 września 2007r..

w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Stolno w latach 2006-2013.

Na podstawie art.17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. Nr 64 poz.593 z późn.zm.)

uchwała się co następuje:

§ 1

Uchwala się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Stolno w latach 2006-2013.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
NA TERENIE GMINY STOLNO
W LATACH 2007 - 2013**

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich dwóch dekad stawiają przed władzami, również samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków nabrzmiałych niekorzystnych zjawisk okazał się nie dość skuteczny. Podejmowane działania obliczone były na walkę z rezultatami problemów, brak natomiast było wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie rośnie liczba osób – beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. Dlatego też potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Poza swoimi walorami strategicznymi, informacyjnymi i planistycznymi stanowią one przyczynek do rzetelnej analizy obecnie realizowanej polityki społecznej, pozwalają na bieżącą ocenę skuteczności wybieranych rozwiązań. Często ich opracowanie i wdrożenie jest również warunkiem uczestniczenia w programach pomocowych realizowanych ze środków zewnętrznych. Przejrzysta strategia, wskazanie zamierzeń władz w zakresie polityki społecznej daje instytucjom decydującym o podziale środków gwarancję, że dofinansowanie z ich budżetów konkretnych przedsięwzięć spowoduje osiągnięcie zamierzonych efektów społecznych. Przygotowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest również realizacją obowiązku nałożonego na gminę ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Jest to obszar szczególnie ważny dla wspólnoty samorządowej, gdzie pojawiające się problemy i trudności widać najbardziej. Zapobieganie marginalizacji grup i jednostek staje się jednym z najważniejszych zadań władz gminnych. Dopuszczenie do wykluczenia społecznego szerokiego kręgu osób przekreśla szansę na zbudowanie społeczeństwa obywatelskiego i może prowadzić do niepotrzebnych napięć społecznych. Dlatego też podejmowane działania leżą w interesie nie tylko osób zagrożonych ekskluzją społeczną, ale całej lokalnej społeczności.

II. TRYB PRZYGOTOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Stolno przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza z nich przedstawia gminę Stolno wg stanu na dzień opracowywania dokumentu. Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Analizowano zatem stan gospodarki gminy, sytuację na rynku pracy, zarysowano strukturę demograficzną. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne w postaci edukacji, ochrony zdrowia, kultury i pomocy społecznej.

W części drugiej dokonano analizy możliwości rozwojowych gminy. Jako narzędzia użyto analizy SWOT, tak by wskazać mocne i słabe strony gminy, przedstawić wewnętrzne szanse i zewnętrzne, niezależne od władz gminy zagrożenia.

Część trzecia to sformułowanie misji gminy i wskazanie obszarów interwencji. W każdym z obszarów wytyczono podstawowe cele, których osiągnięcie powinno przyczynić się do zredukowania występujących niekorzystnych zjawisk. W części tej wskazano również podmioty odpowiedzialne za realizację zadań, jak i instytucje wspierające gminę w ich wykonaniu.

Strategia obejmuje okres do 2013 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania dokumentu do okresów budżetowania przyjętych w Unii Europejskiej.

Sformułowanie misji gminy, wskazanie wspomnianych wcześniej obszarów interwencji, wybór celów podstawowych i przypisanie im działań operacyjnych poprzedzone zostały rzetelną oceną stanu faktycznego, uwarunkowaniami mikro- i makroekonomicznymi, wnioskami wyływającymi z dokonanej analizy SWOT oraz potrzebami lokalnej społeczności. Nie bez znaczenia były również dotychczasowe doświadczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych, będące udziałem zwłaszcza pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Poza tym strategia zawiera część wstępną odnoszącą się do kanonów polityki społecznej, obowiązujących standardów oraz przyjętych na szczeblu makroekonomicznym programów z zakresu polityki społecznej. Z uwagi na fakt pozostawania Polski w Unii Europejskiej nakreślono podstawowe założenia polityki społecznej również na tym szczeblu. Wskazano także wynikające z Narodowego Planu Rozwoju uwarunkowania programowe. W celu odniesienia problemów społecznych do skali lokalnej i pokazania szerszego ich tła przedstawiono również przygotowane programy na poziomie województwa.

III. ZAŁOŻENIA POLITYKI SPOŁECZNEJ

1. PRIORYTETY POLITYKI SPOŁECZNEJ W UNII EUROPEJSKIEJ

Z dniem 1 maja 2004 r. Rzeczpospolita Polska stała się członkiem Unii Europejskiej i dlatego też bierze udział w programach wspólnotowych dotyczących również rozwiązań społecznych. Unia Europejska jest rzecznikiem aktywnej polityki społecznej. Ma ona pozwalać na skuteczne radzenie sobie państw członkowskich z najpoważniejszymi bolączkami społecznymi, takimi jak wykluczenie społeczne.

Rada Europejska w grudniu 2000 r. w Nicei przyjęła konkretne wytyczne w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego (Agenda Społeczna). Zasadniczym celem przewidzianym w Agendzie jest „bardziej spójne społeczeństwo: równe szanse dla wszystkich”. Natomiast podstawowym narzędziem realizacji tego celu jest zastosowanie Otwartej Metody Koordynacji. Ma ona prowadzić do opracowania jednej listy wspólnych celów dla integracji społecznej, emerytur i rent oraz opieki zdrowotnej, włączając w to cele horyzontalne, takie jak równość szans i dostęp do rynku pracy.

Otwarta Metoda Koordynacji to sposób na podejmowanie i realizowanie wspólnych działań w obszarze polityki społecznej. Założenia podstawowe tej metody polegają na wyznaczaniu wspólnych celów na podstawie uzgodnionego metodologicznie opisu zjawisk społecznych. Zarówno dla opisu zjawisk społecznych, jak i wyznaczania celów zdefiniowano i przyjęto szereg wskaźników. Odnoszą się one do całej gospodarki (tzw. wskaźniki strukturalne) oraz do obszarów socjalnych.

W 2005 r. przyjęta została przez Komisję Europejską druga faza Agendy Społecznej, obejmująca okres do 2010 r. Jej mottem stało się sformułowanie: „Społeczna Europa w gospodarce światowej: zatrudnienie i szanse dla wszystkich”.

Agenda Społeczna przewiduje modernizację modelu społecznego w Europie w oparciu o realizację założeń Agendy Lizbońskiej. Nowa Agenda mówi o konieczności gwarancji zatrudnienia i zwiększenia szans na jego osiągnięcie. Wszystko to w oparciu o dynamiczny wzrost gospodarczy Unii, osiągnięty dzięki modernizacji rynku pracy poprzez innowacje i nowe technologie oraz zwiększenie ochrony socjalnej.

Europejski Model Społeczny opiera się na przekonaniu, że możliwe jest pogodzenie wymogów szybkiego rozwoju ekonomicznego z realizacją celów społecznych (bezpieczeństwo zatrudnionych, dostęp do sfery publicznej itp.).

Od marca 2005 roku rozpoczął się nowy okres strategii społeczno - gospodarczej Unii Europejskiej. Ogłoszono wówczas nowy początek Strategii Lizbońskiej. Jako jeden z podstawowych celów UE uznano wzrost zatrudnienia, w tym zaangażowanie większej liczby osób w aktywną działalność zawodową oraz modernizacja systemów zabezpieczeń

socjalnych. W lipcu 2005 r. w przyjętych Strategicznych Wytocznych Wspólnoty na lata 2007-2013 zwrócono uwagę na potrzebę działań na rzecz modernizacji systemu zabezpieczenia społecznego w związku z działaniami na rzecz wzrostu zatrudnienia. Jako jeden z priorytetów uznano stworzenie integracyjnego rynku pracy dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji lub osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOLECZNEJ NA POZIOMIE KRAJOWYM

W ramach Narodowej Strategii Spójności realizowane będą następujące cele spójności wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów.
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Podstawowym programem operacyjnym będzie realizowany w latach 2007 – 2013 Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Celem Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.

W ramach Programu wsparciem zostaną objęte następujące obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z rozwojem zasobów ludzkich na terenach wiejskich, budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli oraz promocją zdrowia zasobów pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Wyzwania te to: uczynienie z Europy

bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji dla wzrostu oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym.

Priorytety realizowane centralnie to:

- Zatrudnienie i integracja społeczna.
- Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw.
- Wysoka jakość edukacji odpowiadająca wymogom rynku pracy.
- Dobre państwo.
- Profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa.

Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:

- Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej.
- Regionalne kadry gospodarki.
- Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.
- Aktywizacja obszarów wiejskich

oraz priorytet Pomoc techniczna.

Rada Ministrów RP opracowała założenia aktywnej polityki społecznej na lata 2007 – 2013. Dokument ten, przyjęty 13 września 2005 r. nosi nazwę STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013. Strategia wytycza 7 priorytetów, które zdaniem władz, szybko wdrożone i zrealizowane przyczynią się do rozwiązania trapiących Polskę problemów społecznych. Sformułowanie priorytetów poprzedzono diagnozą stanu obecnego ze szczególnym uwzględnieniem demografii, ubóstwa, kondycji i zagrożeń współczesnej rodziny i społeczeństwa obywatelskiego. Dokument ten formułuje pożądaną do osiągnięcia cel prowadzonej polityki społecznej, którym ma być zbudowanie na poziomie krajowym zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli. Sformułowane priorytety krajowe są następujące:

- poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci;
- wdrożenie aktywnej polityki społecznej;
- kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych;
- budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym;
- aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych;

- partnerstwo publiczno – społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych;
- integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

3. DOKUMENTY PROGRAMOWE POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE REGIONALNYM

Władze województwa kujawsko – pomorskiego opracowały program wojewódzki pod nazwą „Stymulowanie Rozwoju Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko – Pomorskim – Perspektywa Środowiskowa i Instytucjonalna”. Wytyczono w niej misję województwa, czyli „Zintegrowane działania pomocy społecznej na rzecz mieszkańców województwa kujawsko – pomorskiego uwzględniające potencjał wszystkich lokalnych partnerów”. W celu realizacji misji określono niżej wymienione cele operacyjne:

1. Identyfikacja i badanie natężenia problemów społecznych w sferze pomocy społecznej.
2. Profilaktyka i działania na rzecz wychodzenia z kręgu pomocy społecznej.
3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej.
4. Usprawnienie systemu komunikacji i współpracy pomiędzy realizatorami pomocy społecznej.
5. Edukacja i rozwój kadry pomocy społecznej.

IV. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ

Gmina wiejska Stolno położona jest w północnej części województwa kujawsko – pomorskiego w powiecie chełmińskim. Gmina sąsiaduje:

- od północy z miastem i gminą Chełmno;
- od wschodu z gminami Grudziądz i Płużnica;
- od południa z gminami Lisewo i Papowo Biskupie;
- od zachodu z gminą Kijewo Królewskie.

Stolno położone jest w odległości 233 km od Warszawy i 36,5 km od Torunia. Do ośrodka powiatowego w Chełmnie jest 7 km.

Gmina zajmuje powierzchnię 98,43 km² tj. 9843 ha. Użytki rolne stanowią 78,6% powierzchni gminy (7739 ha). Administracyjnie gmina podzielona jest na 13 sołectw i 19 miejscowości. Poniżej przedstawiono wykaz sołectw gminy Stolno, przypisane im miejscowości i liczbę ludności w każdej z nich.

Lp.	Nazwa sołectwa	Miejscowości przypisane do sołectwa	Liczba mieszkańców
1.	Cepno	Cepno, Wichorze	578
2.	Gorzuchowo	Gorzuchowo	200
3.	Grubno	Grubno	575
4.	Trzebiełuch	Trzebiełuch, Klęczkowo	294
5.	Stolno	Stolno, Kobyły	816
6.	Małe Czyste	Małe Czyste, Wielkie Czyste	531
7.	Wabcz	Wabcz, Wabcz Łyniec, Wabcz Kolonia	649
8.	Obory	Obory	167
9.	Paparzyn	Paparzyn	364
10.	Sarnowo	Sarnowo	117
11.	Pilewice	Pilewice	80
12.	Robakowo	Robakowo	444
13.	Rybieńec	Rybieńec	383

Wg danych GUS w gminie w 2005 r. zamieszkiwało 5198 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 53 osób/km².

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Powstające na terenie gminy Stolno ścieki to głównie ścieki socjalno – bytowe oraz nieczystości płynne będące wynikiem działalności rolniczej. Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi ok. 18,5 km i obejmuje 4 sołectwa (Stolno, Cepno, Grubno i Rybieniec). Do sieci podłączonych jest ponad 190 budynków i obsługuje ona ok. 1860 mieszkańców. Ścieki odprowadzane są do gminnej oczyszczalni ścieków. Jest to obiekt nowoczesny, modernizowany w latach 2003/2004 a jego przepustowość wynosi 400 m³ na dobę. Obecnie jest on wykorzystywany w ok. 60%.

Na obszarze, gdzie sieć kanalizacji sanitarnej nie jest dostępna nieczystości płynne gromadzone są w przydomowych zbiornikach zamkniętych i powinny być wywożone do punktów zlewnych oczyszczalni. Funkcjonują również przydomowe oczyszczalnie ścieków. W 2005 r. zainstalowano 30 takich obiektów, docelowo ma być ich 300. Zgodnie z przyjętymi dokumentami planistycznymi (Strategia Rozwoju Gminy, Plan Gospodarki Odpadami, Plan Ochrony Środowiska) planowany jest znaczący przyrost długości sieci kanalizacyjnej i ilości oczyszczonych ścieków.

Gospodarka odpadami

Mieszkańcy mają podpisane umowy z wyspecjalizowanymi podmiotami gospodarczymi, które w umówionych terminach odbierają pojemniki z zebranymi nieczystościami stałymi. Śmieci, zgodnie z porozumieniem z sąsiednią gminą Chełmno, trafiają na składowisko odpadów stałych w tej gminie w miejscowości Osnowo. Gmina Stolno partycypowała w kosztach budowy tego obiektu.

Gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów ze szkła i tworzyw sztucznych. We wszystkich sołectwach gminy znajdują się pojemniki do segregacji tych odpadów.

Zaopatrzenie i pobór wody

Teren gminy jest prawie w całości zwodociągowany. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej wynosi ok. 130 km i obsługuje ona 754 przyłącza. Na części odcinków prowadzone są prace modernizacyjne, ponieważ najstarsze wodociągi powstały w latach 70-tych ub. wieku. Sieć wodociągowa zaopatrywana jest z 7 gminnych ujęć wody zlokalizowanych w Stolnie, Robakowie, Trzebieluchu, Małym Czystem, Cepnie, Wichorze i Grubnie.

Elektroenergetyka

Sieć energetyczna na terenie gminy jest dobrze rozwinięta i stanowi jednolity system krajowy. Niezbędne są jednak drobne modernizacje dotyczące zwiększenia rezerwy mocy, wymiany linii napowietrznych na nowocześniejsze kable ziemne oraz rozbudowa istniejących transformatorów.

Gazownictwo

Obecnie gmina nie posiada dostępu do gazu przewodowego. Spowodowane jest to zbyt dużą odległością od gazociągów tranzytowych oraz brakiem stacji redukcyjnych. Mieszkańcy korzystają z gazu propan butan magazynowanego w butlach i zbiornikach przydomowych.

Sieć drogowa

Gmina Stolno posiada bardzo atrakcyjne położenie pod względem komunikacyjnym. Przez jej tereny przebiega droga krajowa nr 1 relacji Cieszyn – Gdańsk oraz droga krajowa nr 55 Nowy Dwór Gdański – Stolno. Łączna długość dróg na terenie gminy Stolno wynosi 156,84 km. Długość odcinków dróg krajowych wynosi 23,03 km, wojewódzkich 9,65 km a powiatowych 31,16 km. Uzupełnieniem tych dróg są drogi gminne, z których ok. 60% posiada nawierzchnię bitumiczną.

Infrastruktura komunikacji elektronicznej

Na całym zamieszkanym obszarze gminy dostępna jest sieć telefonii przewodowej. Jedynym ograniczeniem w dostępie do tego środka komunikacji jest bariera kosztowa po stronie indywidualnych odbiorców. Zainstalowane centrale pozwalają na zestawienie dostępu szerokopasmowego do sieci Internet typu Neostada. Ponadto gmina pozostaje w całości w zasięgu operujących na polskim rynku operatorów telefonii komórkowej.

3. DZIEDZICTWO KULTUROWE, OBSZARY CHRONIONE

Wizytówką gminy są zabytkowe zabudowania pałacowe, parki podworskie, dworki rycerskie, pomniki przyrody. Szczególnie atrakcyjne są gotyckie kościoły murowane, które powstały na przełomie XII i XIII w. oraz zespół fortyfikacji Twierdzy Chełmno. W gminie Stolno znajdują się ponadto 352 stanowiska archeologiczne oraz 20 obiektów o wysokiej wartości kulturowej. Do najważniejszych z nich należą:

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu	Rok, w którym obiekt wpisano do rejestru
-----	-------------	---------------	--

			zabytków
1	Gorzuchowo	Park dworski o pow. 1,04 ha	1985
2	Grubno	Zespół dworsko-parkowy: - pałac - park o pow.11,5 ha	1989
3	Kłęczkowo	Park dworski o pow. 2,45 ha	1985
4	Kobyły	Park dworski o pow. 2,3 ha	1985
5	Łyniec	Park dworski o pow. 2,55 ha	1985
6	Małe Czyste	Twierdza Chełmno: - fort III - fort IV - schron piechoty UR II - schron piechoty UR III - bateria nr 3 - schron amunicyjny baterii nr 3 - schron piechoty IR-3 - schron piechoty IR-4 - schron amunicyjny nr 6 - schron amunicyjny nr 7	1980
7	Rybieńec	Twierdza Chełmno: - fort VI - fort VII - schron piechoty UR IV - schron piechoty IR-6	1980
8	Sarnowo	Grodzisko późnośredniowieczne	1968
9	Sarnowo	Kościół parafialny p.w. Św. Marcina wraz z urządzeniem wnętrza	1929
10	Stolno	Twierdza Chełmno: - bateria nr 4 - schron amunicyjny baterii nr 4 - schron piechoty IR-5 - fort V	1980
11	Wabcz	Grodzisko wczesnośredniowieczne	1965
12	Wabcz	Kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja wraz z urządzeniem wnętrza	1929
13	Wabcz	Park dworski o pow. 2,5 ha	1985
14	Wichorze	Zespół dworsko-parkowy: - dwór z oficyną - park o pow. 6,8 ha - gorzelnia - dom gorzelnianego - spichlerz - stajnia z oborą - lodownia - silosy oraz podwórze gospodarcze z murem ogrodzeniowym i siecią brukowanych dróg	1997
15	Wielkie Czyste	Kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny	1984

Część terenów gminy zajmują obszary chronione: 30,2% powierzchni gminy zajmują tereny Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, 1,5% powierzchni zajmuje obszar chronionego krajobrazu – teren strefy krawędziowej Doliny Wisły. Ustanowiono również szereg użytków ekologicznych, których celem jest zachowanie unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Pomniki przyrody z kolei to 27 okazów pojedynczych drzew zlokalizowanych na obszarze lasów państwowych.

4. GOSPODARKA

Wiodącą funkcją gminy pozostaje rolnictwo. Na terenie gminy brak jest znaczących przedsiębiorstw produkcyjnych oraz działających w skali ponadlokalnej zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego.

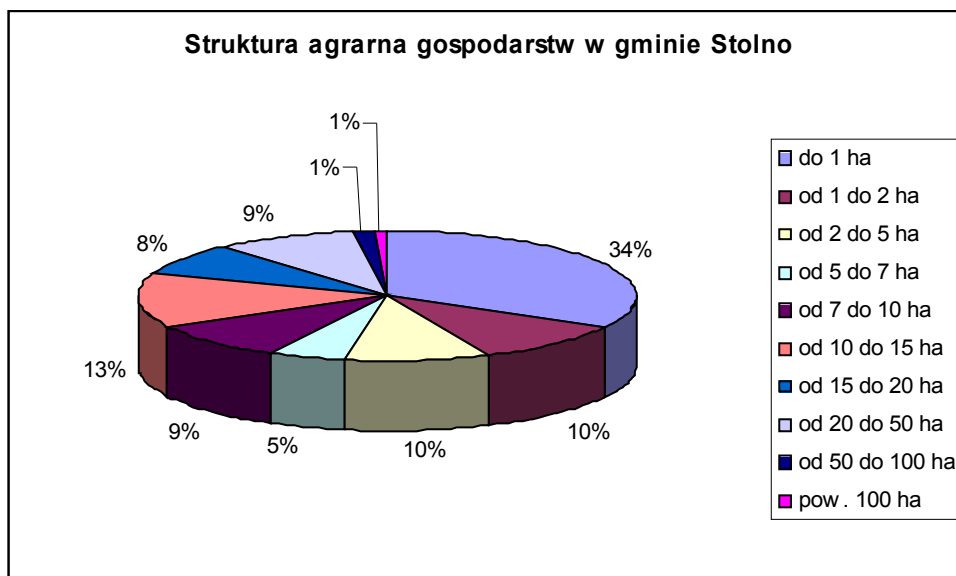
Rolnictwo – struktura gospodarstw

Na obszarze gminy dominującą formą jest rolnictwo indywidualne. O korzystnych warunkach gospodarowania na terenie gminy przesądzają dobre gleby (jedne z najlepszych w woj. kujawsko – pomorskim), łagodny klimat, łagodna rzeźba terenu i wysoki wskaźnik opadów atmosferycznych.

Struktura agrarna jest stosunkowo korzystna. Gospodarstwa pow. 10 ha stanowią ok. 32% ogółu gospodarstw.

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw
Ogółem	589
do 1 ha	195
od 1 do 2 ha	60
od 2 do 5 ha	56
od 5 do 7 ha	30
od 7 do 10 ha	55
od 10 do 15 ha	79
od 15 do 20 ha	47
od 20 do 50 ha	54
od 50 do 100 ha	8
pow. 100 ha	5

* Podstawa: Dane GUS – Powszechny Spis Rolny 2002 r.

Rolnictwo - produkcja roślinna i zwierzęca.

W strukturze zasiewów dominują zboża. Na dalszych miejscach lokują się rośliny okopowe.

Wyszczególnienie	Ogółem	
	W ha	Ilość gospodarstw
pszenica		
- jara	213,23	302
- ozima	1776,29	171
żyto	230,55	154
jęczmień		
- jary	815,09	238
- ozimy	72,24	36
owies	41,73	20
pszenżyto		
- jare	38,82	15
- ozime	553,14	187
mieszanki zbóż		
- jare	307,17	199
- ozime	7,39	7
ziemniaki	369,97	357
buraki cukrowe	446,08	116
kukurydza na ziarno	195,68	32
kukurydza na zielonkę	61,91	74
rzepak ozimy	613,82	69

* Podstawa: Dane GUS – Powszechny Spis Rolny 2002 r.

Hodowla obejmuje głównie trzodę chlewną i bydło, choć wiele jest również gospodarstw, które funkcjonują bez hodowli (286).

Zwierzęta hodowlane	Ilość sztuk	Ilość gospodarstw
bydło	2155	224
- w tym krowy	861	189
trzoda chlewna	18766	275
- w tym lochy	2072	
konie	42	8
owce	211	b.d
kury	11380	b.d

* Podstawa: Dane GUS – Powszechny Spis Rolny 2002 r.

Techniczne wyposażenie rolnictwa w gminie Stolno przedstawia się następująco:

- ciągniki rolnicze – 498;
- samochody ciężarowe – 46;
- kombajny zbożowe – 56;
- kombajny ziemniaczane – 29;
- kombajny buraczane – 49.

Na terenie gminy funkcjonuje kilka gospodarstw wielkoobszarowych. Największe z nich to:

- Gospodarstwo Rolne w Wabczu;
- „Zegart – Farms” sp. z o.o. w Zegartowicach;
- Zakład Rolny „Adriana” w Grubnie.

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Gmina Stolno jest gminą typowo rolniczą. Choć posiada bardzo dobre połączenia komunikacyjne to stosunkowo duża odległość od większych aglomeracji powoduje, że na jej obszarze brak jest większych podmiotów prowadzących działalność produkcyjną. Dominują drobne przedsiębiorstwa usługowe związane z transportem, przetwórstwem rolnym, mechaniką samochodową i usługami budowlanymi. Dużo jest również podmiotów prowadzących działalność handlową (sklepy spożywcze i przemysłowe).

Do największych zakładów na terenie gminy należą:

- PPHU STO-POL w Stolnie – skup i ubój trzody chlewnej;
- LEZNA – Robakowo – produkcja elementów drewnianych;
- Zakład Mleczarski PROMLECZ w Robakowie;
- POLPAK Małe Czyste – produkcja urządzeń pakujących.

5. MIESZKAŃCY

Wielkość populacji

Liczba ludności i jej struktura w znaczący sposób wpływają na możliwości rozwojowe lokalnych społeczności. Do najważniejszych czynników demograficznych warunkujących tempo rozwoju należą:

- poziom wykształcenia mieszkańców;
- równowaga pomiędzy płciami na danym obszarze;
- dodatnie saldo migracji;
- właściwe proporcje pomiędzy liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym;
- przewaga urodzeń nad zgonami.

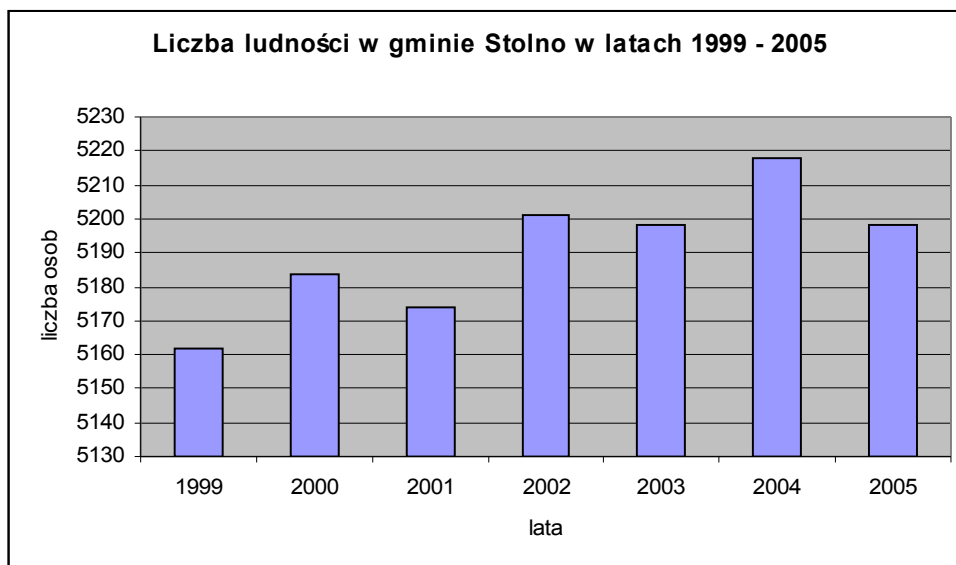
Poniżej przedstawiono dane dotyczące populacji gminy Stolno na przestrzeni lat 1999 - 2005.

Wielkość populacji i zmiany w czasie

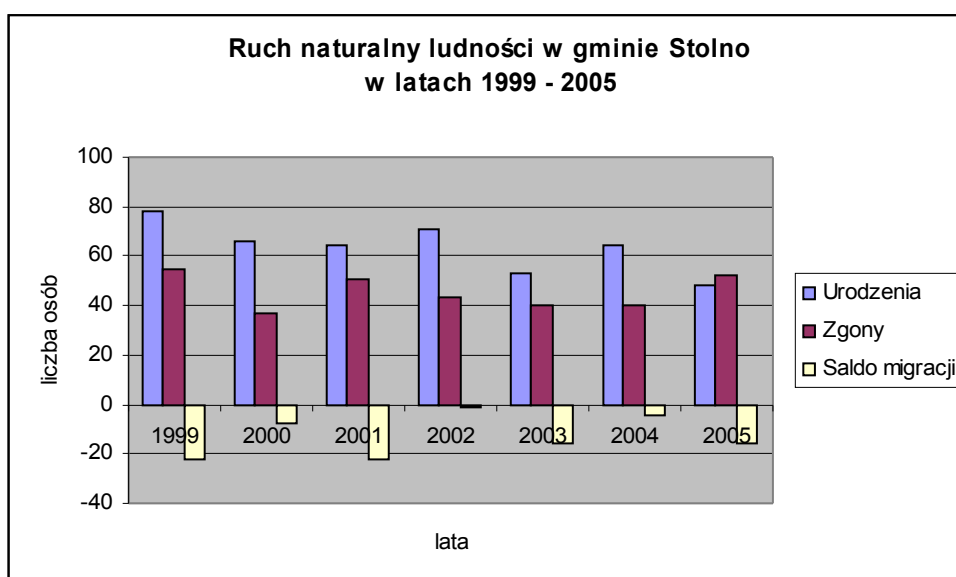
Rok	Liczba ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji
1999	5162	78	55	23	-22
2000	5183	66	37	29	-8
2001	5174	64	51	13	-22
2002	5201	71	43	28	-1
2003	5198	53	40	13	-16
2004	5218	64	40	24	-4
2005	5198	48	52	-4	-16

*Podstawa: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002 r.

Graficzny obraz powyższej tabeli przedstawia się następująco:

Jak widać na powyższym wykresie liczba ludności stabilizuje się na poziomie ok. 5200 osób. Choć saldo migracji jest ujemne o stabilizacji przesądza dodatni przyrost naturalny.

Struktura wiekowa

Poniższa tabela przedstawia populację gminy w rozbiu na grupy wiekowe uwzględniając płeć (2002 r.)

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	341	156	185
5-9 lat	402	194	208
10-14 lat	445	237	208
15-19 lat	573	323	250
20-24 lata	376	189	187
25-29 lat	378	190	188

30-34 lata	316	161	155
35-39 lat	354	169	185
40-44 lata	373	192	181
45-49 lat	379	200	179
50-54 lata	293	164	129
55-59 lat	189	85	104
60-64 lata	172	86	86
65-69 lat	171	75	96
70-74 lata	165	72	93
75-79 lat	112	42	70
80-84 lata	42	11	31
Powyżej 85	35	6	29
Razem	5 116	2 552	2 564

*Podstawa: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002 r.

Najliczniejszą grupą w gminie są osoby pomiędzy 15 i 19 rokiem życia.

Struktura ludności według wieku mająca wpływ na kształtowanie się struktur społeczno – ekonomicznych przedstawia się następująco:

Grupa wiekowa	Liczba osób	% populacji
Wiek przedprodukcyjny:	1535	30,01
- kobiety	755	14,76
- mężczyźni	780	15,25
Wiek produkcyjny:	2970	58,05
- kobiety	1404	27,44
- mężczyźni	1566	30,61
Wiek produkcyjny mobilny	2023	39,54
- kobiety	992	19,39
- mężczyźni	1031	20,15
Wiek produkcyjny niemobilny:	947	18,51
- kobiety	412	8,05
- mężczyźni	535	10,46
Wiek poprodukcyjny:	611	11,94
- kobiety	405	7,92
- mężczyźni	206	4,02
Ogółem	5116	100

*Podstawa: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Obecnie największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Jednakże w przyszłości zwiększać się będzie procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym.

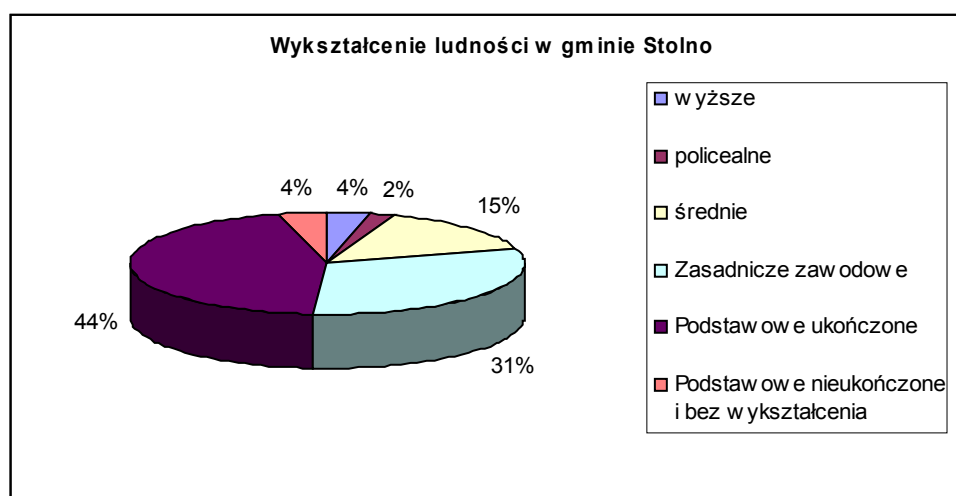
Poziom wykształcenia ludności

W gminie dominują osoby z wykształceniem podstawowym. Przedstawione dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. Obserwowane trendy dążenia dużych grup ludności do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwalają sądzić, że dane dotyczące wykształcenia z roku na rok ulegają znaczącej poprawie. Dotyczy to jednak głównie osób z wykształceniem średnim, które uzyskują wykształcenie wyższe. Opisanie tendencje dotyczące kształcenia dorosłych nie dotyczą niestety osób starszych, z wykształceniem podstawowym.

Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	149	62	87
Policealne	78	12	66
Średnie	608	244	364
Zasadnicze zawodowe	1 261	771	490
Podstawowe ukończone	1 845	890	955
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	164	85	79

*Podstawa: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Graficzny obraz powyższej tabeli przedstawia się następująco:

Poziom bezrobocie

Bezrobocie należy do największych problemów społecznych w gminie. Istniejące podmioty gospodarcze nie mają wystarczającego potencjału, by stworzyć miejsca pracy dla bezrobotnych mieszkańców gminy. Rolnictwo natomiast, nawet w okresach rozwojowych nie generuje przyrostu miejsc pracy, a w miarę wprowadzania coraz nowocześniejszych metod i narzędzi ujawnia ukryte bezrobocie. Jednakże migracja zarobkowa mieszkańców, jak i stopniowy przyrost miejsc pracy w przedsiębiorstwach sprawiają, że sytuacja na rynku

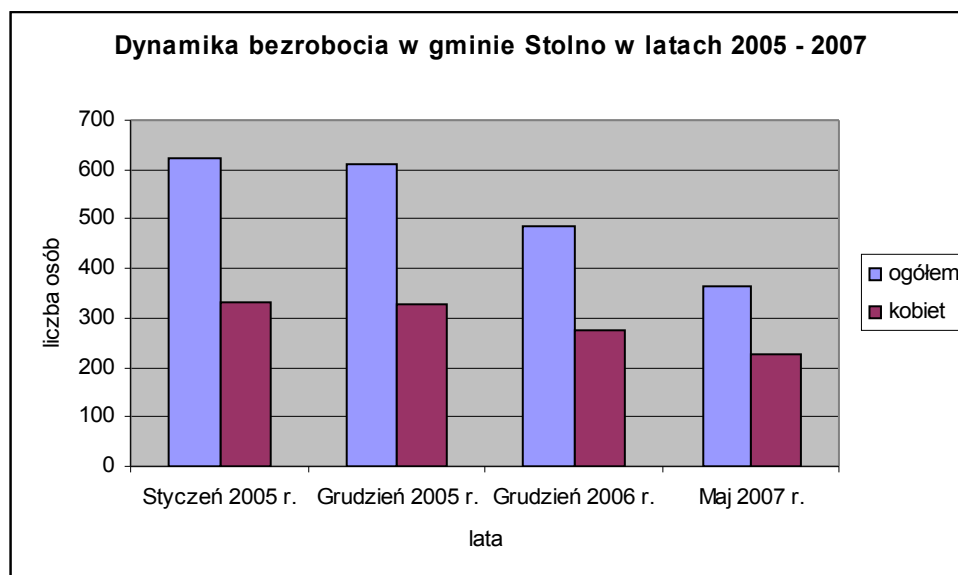
pracy ulega powolnej poprawie. Dodatkową szansą dla gminy mogłyby być nowe inwestycje na jej terenie (choćby w zakresie przetwórstwa rolno – spożywczego czy turystyki).

Dynamika bezrobocia w gminie Stolno

Data	Liczba bezrobotnych		Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	
	ogółem	kobiet	ogółem	w tym kobiety
Styczeń 2005 r.	623	331	86	23
Grudzień 2005 r.	612	327	93	27
Grudzień 2006 r.	486	277	59	11
Maj 2007 r.	366	225	48	14

*Podstawa: dane PUP w Chelmnie

Jak wynika z załączonego zestawienia rysuje się wyraźna tendencja malejąca.

Podobnie jak na obszarze całego kraju wysoki wśród bezrobotnych jest udział osób długotrwale bezrobotnych. Ponadto bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest to, że ponad 80% bezrobotnych nie jest już uprawnionych do otrzymywania zasiłków.

Okres pozostawania bez pracy	Liczba bezrobotnych	W tym kobiet
Do 1 miesiąca	47	15
1 – 3 miesięcy	88	38
3 – 6 miesięcy	43	25
6 – 12 miesięcy	54	27
12 – 24 miesięcy	72	34
Powyżej 24 miesięcy	282	138

*Podstawa: dane PUP w Chelmnie – stan na 31.12.2006 r.

Bezrobocie w równym stopniu dotyka niemalże wszystkie grupy wiekowe. Jedynie wśród osób powyżej 55 roku życia liczba osób bez pracy jest zdecydowanie niższa. Wiąże się to jednak z niższą aktywnością zawodową tej grupy wiekowej (wcześniejsze emerytury, przywileje emerytalne itp.).

Wiek bezrobotnych	Liczba bezrobotnych	W tym kobiet
18 – 24	129	57
25 – 34	140	99
35 – 44	104	64
45 – 54	89	49
55 - 59	21	8
60 - 64	3	Nie dotyczy

*Podstawa: dane PUP w Chełmnie – stan na 31.12.2006 r.

Niekorzystnie wyglądają również statystyki dotyczące wykształcenia bezrobotnych. Największa grupa osób bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym.

Rodzaj wykształcenia	Liczba bezrobotnych	W tym kobiet
Wyższe	5	4
Policealne i średnie zawodowe	65	44
Średnie ogólnokształcące	25	12
Zasadnicze zawodowe	180	114
Gimnazjalne i poniżej	211	103

*Podstawa: dane PUP w Chełmnie – stan na 31.12.2006 r

Stopa bezrobocia w powiecie chełmińskim w kwietniu 2007 r. wynosiła 20,9%. Dla porównania należy dodać, że wskaźnik ten w stosunku do kraju wynosił 13,7%, a dla województwa kujawsko – pomorskiego 17,7%.

Pośrednictwem pracy zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Chełmnie.

Stan infrastruktury mieszkaniowej

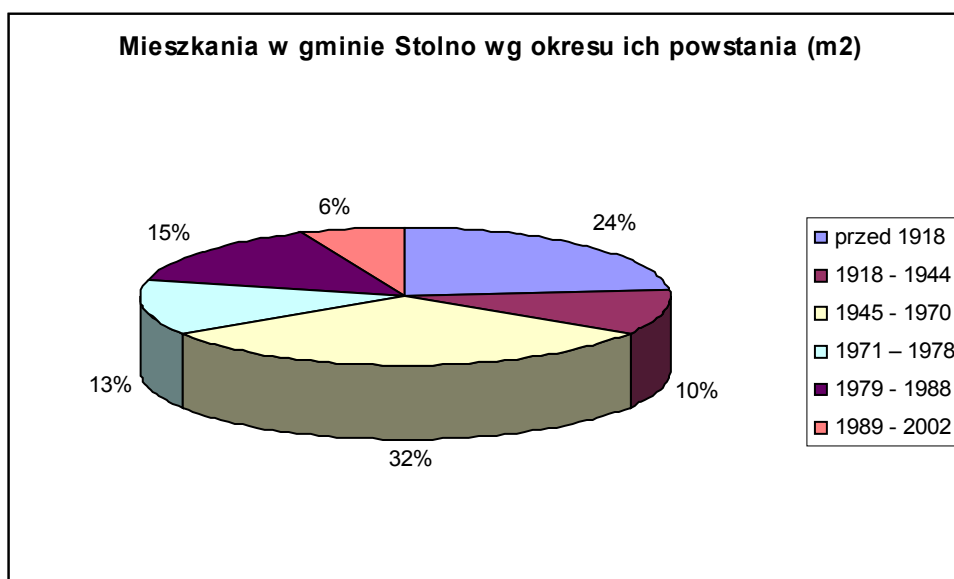
Wg danych GUS z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. w gminie Stolno było 1260 mieszkań o łącznej powierzchni 94 852 m², z czego 1252 (pow. 94 395 m²) było zamieszkanymi.

Okres budowy	Liczba mieszkań	Powierzchnia użytkowa (m²)
przed 1918	332	22179

1918 - 1944	140	9702
1945 - 1970	387	29910
1971 - 1978	173	12405
1979 - 1988	155	13651
1989 - 2002	57	6077

*Podstawa: Dane GUS NSP 2002

Jak widać z załączonego zestawienia dominują mieszkania zbudowane w latach 1945 – 1970 (32%). Udział mieszkań powstałych w latach 1971 – 2002 wynosi 34%.

W gminie, na obszarach wiejskich, dominuje budownictwo jednorodzinne w typie zabudowy zagrodowej. Sytuację mieszkaniową w gminie należy uznać za dobrą, zarówno pod względem liczby mieszkań, przypadającej na mieszkańca powierzchni użytkowej i wyposażenia w podstawowe media. Przedstawione dane dotyczą Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. i należy sądzić, że stan infrastruktury mieszkaniowej ulega stałej i znaczącej poprawie.

Liczba m ² na 1 osobę	Liczba mieszkań
poniżej 7	27
od 7 do 9,9	102
Od 10 do 14,9	317
od 15 do 19,99	250
od 20 do 29,99	273

30 i więcej	283
-------------	-----

*Podstawa: Dane GUS NSP 2002

Mieszkania wg ilości izb

Liczba izb w mieszkaniu	Liczba mieszkań
1 izba	32
2 izby	321
3 izby	808
4 izby	777
5 i więcej izb	751

*Podstawa: Dane GUS NSP 2002

Mieszkania wg powierzchni

Powierzchnia mieszkania [m ²]	Liczba mieszkań
do 30	86
30 – 39	177
40 – 49	311
50 – 59	297
60 - 79	583
80 – 99	486
100 – 119	381
120 i więcej	364

*Podstawa: Dane GUS NSP 2002

Stan wyposażenia mieszkań w media, przyłącza i centralne ogrzewanie przedstawia się następująco. Wszystkie mieszkania wyposażone są w energię elektryczną.

Mieszkania wg wyposażenia

Wyposażenie mieszkania	Liczba mieszkań
mieszkania ogółem	1252
wodociąg z sieci	1051
wodociąg lokalny	167
wodociąg razem	1218
bez wodociągu	34
ustęp splukiwany	1020
łazienka	1023
ciepła woda	936

CO zbiorowe	172
CO indywidualne	771
piece	307
gaz z sieci	0
gaz z butli	1119

*Podstawa: Dane GUS NSP 2002

6. EDUKACJA I KULTURA

Szkolnictwo

Na infrastrukturę oświatową gminy Stolno składają się niżej wymienione placówki oświatowe:

- Zespół Szkół nr 1 w Stolnie (w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Publiczne);
- Zespół Szkół nr 2 w Robakowie (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Publiczne);
- Szkoła Podstawowa w Wabczu;
- Szkoła Podstawowa w Małym Czystem.

Zbiorcze dane dotyczące gminnej oświaty przedstawiają się następująco (dane za 2005 r.).

Wyszczególnienie	liczba uczniów	liczba pomieszczeń	liczba oddziałów	liczba komputerów
szkoły podstawowe	452	31	24	86
gimnazjum	236	13	11	25

*Podstawa: Dane GUS z 2005 r.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje szkoła ponadgimnazjalna – Zespół Szkół Centrum Kształcenia Praktycznego im. I. Łyskowskiego, dla której organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Chełmnie.

Kultura

Na terenie gminy nie funkcjonuje dom kultury. W tej sytuacji zadania związane z kulturą wykonywane są przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Stolnie. W swych zbiorach posiada ponad 12 tysięcy woluminów i średnio odwiedza ją 170 czytelników miesięcznie. Przy bibliotece stworzono Centrum Informacji Młodzieżowej, którego celem jest zapewnienie równości w dostępie do informacji dla wszystkich młodych ludzi poprzez nowoczesne technologie komunikacyjne. Biblioteka jest współorganizatorem wielu cyklicznych imprez

takich jak: Dożynki Gminne, Festyn Europejski, Rozgrywki Szachowe, Białe Wakacje, Festyn Ruchowo – Rekreacyjny dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Ważną rolę odgrywają również świetlice wiejskie, z których korzystają mieszkańcy poszczególnych sołectw, Koła Gospodyń Wiejskich i młodzież. Pewne formy działalności kulturalnej prowadzone są również przez Ochotniczą Straż Pożarną. Jednostki OSP działają w 4 miejscowościach – Rybieńcu, Małym Czystem, Paparzynie i Robakowie.

Urząd Gminy w Stolnie jest wydawcą kwartalnika – Echo Stolna – periodyku o roli kulturalno-informacyjnej.

Sport

Na terenie gminy znajduje się pełnowymiarowa sala gimnastyczna i boisko z infrastrukturą turystyczną w Robakowie oraz tor motokrosowy w Grubnie. Ponadto funkcjonują liczne boiska piłkarskie. Na terenie gminy, przy Zespole Szkół Nr 2 w Robakowie działa uczniowski Klub Sportowy ROBACZKI, szkolący młodych adeptów kolarstwa szosowego. Jego wychowankowie zdobywają medale na poziomie krajowym i reprezentują Polskę za granicą. Również w sporcie motokrosowym sportowcy z gminy Stolno liczą się w stawce najlepszych zawodników.

7. POMOC SPOŁECZNA

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Adresatami wsparcia socjalnego są najczęściej rodziny cierpiące niedostatek z powodu ubóstwa bądź bezrobocia, rodziny wielodzietne, rodziny niewydolne opiekuńczo i wychowawczo, osoby niepełnosprawne, rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w gminie Stolno.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w tych rodzinach			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Ubóstwo	19	19	22	164	92	91	99	678
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	3	2	2	3	3	2	2	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	36	22	24	16	166	120	131	73
Bezrobocie	155	153	197	198	646	635	1126	794
Niepełnosprawność	39	13	20	21	121	44	148	82

Długotrwała choroba	36	33	33	12	103	141	148	19
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	92	40	44	26	496	261	274	109
w tym: - rodziny niepełne	7	9	12	14	28	32	37	40
- rodziny wielodzietne	39	34	32	12	259	242	237	69
Alkoholizm	5	7	8	4	21	28	31	21
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	0	1	4	1	0	1	4
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo -wychowawcze	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	31	0	0	154	134	0	0	Brak danych

*Podstawa: Dane GOPS w Stolnie

Wykorzystanie środków finansowych ogółem (za 2006 r.)

Zadania	Plan	Wykonanie	%
Zadania zlecone gminie	1.916.270	1.890.459	98,65
Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne		1.657.070	
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	2.933	2.933	100
Zadania własne gminy:	387.012	387.012	100
w tym			
- zasiłki celowe i w naturze	36.650	36.650	
- dotacja celowa na dożywianie dzieci w szkole	101.333	101.333	
-zasiłki okresowe	249.029	249.029	

*Podstawa: Dane GOPS w Stolnie

Rodzaj pomocy	Nakłady	Ilość osób/ilość świadczeń [2006 r.]
Zasiłki stałe	75.100	26 / 248
Zasiłki rodzinne	1.111.964	434 / 17.760
Zasiłki pielęgnacyjne	209.070	114 / 1.419
Zasiłki okresowe	249.029	236 / 1.659
Składki na ubezpiec.	26.815	17 / 198

emerytalne i rentowe		
Ogółem	1.671.978	827 / 21.284

*Podstawa: Dane GOPS w Stolnie

Aktualnie GOPS zatrudnia 4 osoby:

- kierownika (wykształcenie wyższe - pedagogika, kierunek praca socjalna),
- 2 pracowników socjalnych (oba pracownicy posiadają wykształcenie policealne – praca socjalna, jeden z nich aktualnie jest na I roku pedagogiki – praca socjalna);
- referenta ds. świadczeń rodzinnych (wykształcenie wyższe - pedagogika – praca socjalna).

Pomieszczenia Ośrodka usytuowane są w budynku Urzędu Gminy. Pokoje wyposażone są w niezbędny sprzęt komputerowy, internet, fax, ksero. Pomieszczenia (3 pokoje) są przestronne i nowoczesne a sam budynek Urzędu pozbawiony jest całkowicie barier architektonicznych – są podjazdy, winda i toaleta dla osób niepełnosprawnych. Dla własnej dyspozycji GOPS posiada także pomieszczenie magazynowe (suche, ciemne i chłodne) na składowanie żywności otrzymywanej w ramach pomocy Wspólnoty Europejskiej.

V. ANALIZA SWOT

1. UWAGI OGÓLNE

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- **SŁABE STRONY** - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony gminy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

2. TABELE ANALIZY SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dogodne położenie komunikacyjne gminy umożliwiające lokowanie działalności gospodarczej; • występowanie czystych jezior, liczne atrakcje i szlaki turystyczne umożliwiające rozwój turystyki; • środowisko naturalne w nienaruszonym stanie, wolne od przemysłu i zanieczyszczeń; • wysokotowarowe rolnictwo o dużych zdolnościach dostosowawczych; • istnienie terenów do lokowania działalności gospodarczej i usługowej; • rozwinięta infrastruktura techniczna w postaci wodociągów, sieci energetycznych, telefonii przewodowej, kanalizacji sanitarnej, umożliwiająca nieskrępowane prowadzenie działalności gospodarczej; • prorozwojowa polityka władz gminy doceniających wagę rozwoju gospodarczego; • działalność społeczna grupy aktywnych liderów wśród lokalnej społeczności; • kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stolnie; • zaangażowana i wykształcona kadra pedagogiczna w prowadzonych przez gminę placówkach oświatowych; • dobry stan techniczny gminnych 	<ul style="list-style-type: none"> • dominacja rolnictwa skutkująca niewielkimi możliwościami dywersyfikacji prowadzonej działalności gospodarczej; • duży udział dróg o nawierzchni gruntowej w kategorii dróg gminnych; • niepokojąco wysokie wskaźniki bezrobocia na terenie gminy, zwłaszcza w grupie osób młodych i absolwentów; • niezadowalający poziom wykształcenia mieszkańców; • niska siła nabywczą miejscowej ludności oznaczająca niski poziom popytu wewnętrznego warunkującego rozwój lokalnych przedsiębiorstw; • apatia dużej części lokalnej społeczności; • niezadowalający poziom aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców; • występowanie postaw roszczeniowych i bierności wśród osób korzystających z pomocy społecznej; • istnienie wielu barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do dóbr i usług.

<p>obiektów oświatowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • niższe od przeciętnych wskaźniki zachorowalności ludności spowodowane brakiem czynników środowiskowych. 	
--	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujący się wzrost gospodarczy i wynikająca stąd poprawa jakości życia ludności; • dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; • wyhamowanie negatywnych trendów dotyczących migracji oraz wzrost liczby urodzeń spowodowanych prorodziną polityką państwa; • utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; • efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizację inwestycji; • zatrzymanie się rozwoju gospodarczego; • niekontrolowany napływ turystów i nieskoordynowany rozwój budownictwa letniskowego bez odpowiedniej rozbudowy infrastruktury; • niewłaściwa polityka państwa wobec samorządów; • odpływ najbardziej przedsiębiorczych i wykształconych osób z terenu gminy; • utrudnienia organizacyjne w dostępie do środków pomocowych UE, brak wystarczających środków na „wkład własny”; • tendencje dotyczące wzrostu przestępczości na terenie gminy, zwłaszcza w odniesieniu do nieletnich i młodocianych; • dalsze pogarszanie opłacalności produkcji rolnej i ubożenie mieszkańców; • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • dalsze obniżanie standardów podstawowych usług zdrowotnych

	<p>finansowanych w ramach NFZ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiększanie się obszarów patologii społecznych na terenie gminy, pojawianie się nowych zagrożeń (narkomania); • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych; • niewystarczający strumień środków na zadania pomocy społecznej.
--	---

3. PODSUMOWANIE ANALIZY SWOT

Jak wynika z tabeli analizy SWOT wiele zagrożeń dla rozwoju gminy sytuuje się w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej. Takie zjawiska jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno - gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego też w proponowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne.

VI. STRATEGIA DZIAŁAŃ

1. OBOWIĄZKI GMINY NAŁOŻONE PRZEPISAMI PRAWA

Strategia musi być dostosowana do zadań, jakie wspólnota samorządowa obowiązana jest realizować w zakresie polityki społecznej. Zadania te, zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obejmują w szczególności sprawy:

- ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Przepisy prawa określają, które zadania własne gminy mają charakter obowiązkowy. Przekazanie gminie w drodze ustawy nowych zadań własnych wymaga zapewnienia koniecznych środków finansowych na ich realizację w postaci zwiększenia dochodów własnych gminy lub subwencji. Ponadto ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji, przygotowania i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendów.

Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej na gminy nałożono następujące zadania.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;

5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie z niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;
11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
13. tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
14. dożywianie dzieci;
15. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
16. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
18. utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań własnych gminy należą również:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
2. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
3. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
5. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
6. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Zadania gmin w sferze polityki społecznej wynikają również z innych powszechnie obowiązujących aktów prawnych. Do najważniejszych z nich należą:

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 228, poz. 2255 z późn. zm.) regulująca nowy system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast tak jak dotychczas szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.). Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Ustawa ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.). Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje,

że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.). Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie jest aktem prawnym wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.). Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej jakości pracy; wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135). Ustawa określa: warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230 z późn. zm.). Nakłada na organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

Ponadto, na mocy tej ustawy jednostki samorządu terytorialnego popierają także tworzenie i rozwój organizacji społecznych, których celem jest krzewienie trzeźwości i abstynencji, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, jak również zapewniają warunki sprzyjające działaniom tych organizacji.

Ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732) stanowi, że przyznawanie i wypłata zaliczek alimentacyjnych jest zadaniem administracji rządowej zleconym gminie.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 71, poz. 734 z późn zm.) nakłada na władze samorządowe (wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) obowiązek rozpatrywania wniosków osób uprawnionych do otrzymania dodatków i wydawania decyzji administracyjnych w sprawie przyznania (bądź odmowy przyznania) dodatku mieszkaniowego. Wypłata dodatków jest zadaniem własnym gminy, które otrzymują w związku z tym dotacje celowe z budżetu państwa.

2. PLANOWANIE STRATEGICZNE W GMINIE STOLNO – PRZYJĘTE ZASADY

W opracowanej strategii przyjęto kilka założeń, wynikających z zasad planowania strategicznego, materii polityki społecznej, a także posiadanej przez władze gminy praktyki. Jasne określenie zasad pozwoliło z jednej strony na koncentrowanie się na najważniejszych dla gminy kwestiach, z drugiej zaś strony stwarza szansę do zachowania spójności i komplementarności podejmowanych działań. Te zasady to:

- **zasada pomocniczości** – podejmowane będą działania aktywizujące i pobudzające do działania osoby bezpośrednio dotknięte konkretnymi problemami społecznymi, dopiero potem bezpośrednie działania ratunkowe władz samorządowych;
- **zasada efektów odłożonych w czasie** – pewne działania, choć może nie tak spektakularne i nie przynoszące bezpośrednich efektów będą procentować w przyszłości;
- **zasada promieniowania efektów** – przy wyborze konkretnych działań podejmowano takie, które poprzez łańcuch przyczynowo – skutkowy będą odnosiły pozytywne skutki również w innych obszarach;
- **zasada akceptacji społecznej** – podejmowane działania, choć słuszne aksjologicznie, muszą być społecznie akceptowane (wyjaśnienie działań, jawność poczynań, zaangażowanie jak największej liczby wolontariuszy itp.);
- **zasada kontroli społecznej** – wdrażany program będzie na bieżąco raportowany oraz wykazywane będą jego pozytywne skutki tak, by społeczność lokalna mogła oceniać jego poprawność i przydatność;
- **zasada zaangażowania społecznego** – do pracy nad poszczególnymi działaniami zapraszane będą szerokie kręgi społeczne (organizacje pozarządowe, rodzice, grupy wsparcia, wolontariusze);

- **zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego** – działania planowano w taki sposób, by zmiany dokonane w jednym obszarze życia powodowały pozytywne skutki w dziedzinach pokrewnych;
- **zasada pozornego altruizmu** – wdrażanie strategii poprzedzone będzie akcją informacyjną, mającą wykazać, że działania, choć skierowane głównie do osób wykluczonych lub zagrożonych takim wykluczeniem, służą całej społeczności lokalnej.

3. MISJA, OBSZARY INTERWENCJI, CELE PODSTAWOWE, CELE SZCZEGÓŁOWE, ZADANIA I SPODZIEWANE EFEKTY

Istotą problemów społecznych jest to, że podlegają one wielorakim i złożonym powiązaniom pomiędzy sobą. Zaistnienie jednego z nich może wywołać w przyszłości kolejne, powodując w dodatku efekt tzw. sprzężenia zwrotnego dodatniego. I tak np. problem **bezrobocia** w krótkim okresie czasu może prowadzić do wystąpienia zjawiska **ubóstwa**. Ten z kolei w powiązaniu z wyżej wspomnianym bezrobociem rodzi poczucie frustracji i braku perspektyw. Taki stan rzeczy sprzyja wystąpieniu zjawiska **alkoholizmu**, który jeszcze bardziej pogłębia ubóstwo i utrudnia znalezienie pracy. Alkoholizm może również prowadzić do **przemocy w rodzinie**. Spatologizowana rodzina nie jest w stanie przekazać pozytywnych wzorców, co w konsekwencji prowadzi do pojawienia się następnych pokoleń, podatnych na patologię.

Jak wykazano powyżej, najważniejsza w polityce społecznej powinna być profilaktyka zagrożeń, ponieważ siły i środki na nią skierowane procentują pozytywnymi efektami w przyszłości. Z dokonanej analizy wynika również, że problemy społeczne i obszary działań powiązane są ze sobą wieloma zależnościami i przenikają się nawzajem. Dlatego wskazano następujące grupy osób i obszary interwencji:

- rodziny dotknięte ubóstwem z powodu bezrobocia oraz rodziny wielodzietne i niepełne,
- środowiska osób niepełnosprawnych,
- osoby starsze,
- dzieci i młodzież szkolna z rodzin ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- grupy społeczne zagrożone chorobą alkoholową i narkomanią,
- infrastruktura pomocy społecznej.

Obszar interwencji 1 - Rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym.

Rodzina stanowi podstawowe ogniwo w strukturze społecznej. O warunkach jej funkcjonowania i rozwoju decydują działania z zakresu polityki ekonomicznej i społecznej. Aby mogła wypełnić swoje zadania i obowiązki powinna być otoczona ochroną i wsparciem, a w szczególności należy zapewnić prawidłową realizację potrzeb rozwojowych i psychicznych dzieci, do których należy zaliczyć: potrzebę stabilizacji, bezpieczeństwa, przynależności uczuciowej. Od właściwego zaspokojenia potrzeb dziecka zależy prawidłowy przebieg jego rozwoju. Zaspokajanie potrzeb rozwojowych dziecka jest możliwe w rodzinie o prawidłowej strukturze i atmosferze gwarantującej poczucie stabilności i bezpieczeństwa. Okres transformacji i wiążących się z nim problemów bytowych staje się dla znacznej liczby rodzin obciążeniem, z którym nie są w stanie sobie same poradzić. Negatywne zjawiska pogłębiającego się bezrobocia, bezradności, niejednokrotnie grożące wejściem w patologię, dotyczą wszystkich członków rodziny, nie wyłączając dzieci.

Przy realizacji zadań pomocy społecznej za priorytet należy przyjąć wspieranie środowisk i rodzin najbardziej zagrożonych biedą i trudnościami w rozwiązywaniu narastających problemów i to nie tylko ekonomicznych, ale też wychowawczych, psychicznych, zdrowotnych i innych.

Głównym problemem większości rodzin jest bezrobocie, przy czym znaczna część osób (niemal 80 %) nie ma uprawnień do świadczeń w formie zasiłków dla bezrobotnych i balansuje na poziomie minimum socjalnego. Dotyczy to głównie rodzin o niskim poziomie wykształcenia, a także wielodzietnych i niepełnych. Zjawiskiem wtórnym są występujące niejednokrotnie patologie, w tym głównie alkoholizm, pojawia się również przemoc. Powodują one niewydolność wychowawczą, która najboleśniej dotyka dzieci w tych rodzinach.

Występujące problemy powodują niewydolność finansową rodzin i brak środków na podstawowe potrzeby. Dzieci z tych rodzin są często nieprawidłowo żywione lub wręcz niedożywione, a jedynym prawidłowym posiłkiem jest posiłek otrzymany w szkole. Działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane zależnie od występujących problemów. Innych form wsparcia wymagają rodziny dotknięte bezrobociem, innych z problemem uzależnień czy niewydolne wychowawczo. Chociaż zapewnianie właściwych warunków bytowych dzieciom jest obowiązkiem rodziców, to im samym należy niejednokrotnie udzielić wsparcia.

Cel główny: Utrzymanie podstawowych funkcji rodziny i zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z uwzględnieniem rodzin niepełnych i wielodzietnych.		
Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty
<ul style="list-style-type: none"> • zwalczanie bezrobocia i przeciwdziałanie jego skutkom; • organizowanie i rozwijanie kompleksowego wsparcia dla dzieci i młodzieży szkolnej; • organizowanie pomocy w rozwiązywaniu i ograniczaniu patologii; • pomoc rodzinom w uzyskaniu samodzielności finansowej i eliminowanie postaw roszczeniowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie pracy socjalnej z bezrobotnymi, współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy; • motywowanie bezrobotnych do aktywnego poszukiwania pracy, do przekwalifikowania, szkoleń, kursów; • porady i informacje; • zapobieganie poczuciu zagubienia i odrzucenia społecznego (wsparcie psychologiczne, punkt konsultacyjny); • analizowanie zaburzeń u dzieci i szukanie ich przyczyn; • udzielanie pomocy pedagogicznej i psychologicznej dzieciom z trudnościami emocjonalnymi o rozstrojonym życiu uczuciowym; • dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego; • współpraca z pedagogami szkolnymi; • współpraca z instytucjami pozarządowymi, organizacjami, fundacjami, kościołami realizującymi zadania z zakresu pomocy; • wykorzystanie różnych systemów wsparcia (psychologicznego, socjalnego, prawnego, OPS, Klub AA), • współpraca z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • uaktywnienie osób bezrobotnych; • zmniejszenie bezrobocia; • poprawa sytuacji socjalno-bytowej; • zmniejszenie skutków psychicznych i społecznych bezrobocia; • ochrona przed negatywnym wpływami środowiska; • redukcja zaburzeń; • hamowanie rozwoju zjawisk patologicznych; • zmniejszenie patologii w rodzinach; • zapobieganie poczuciu bezradności i osamotnienia.

- pomoc finansowa rodzinom zagrożonym;
- wsparcie w odtworzeniu więzi społecznych rodzin poprzez uczestniczenie w grupach samopomocowych organizacji pozarządowych (kierowanie do organizacji pozarządowych);
- poradnictwo dotyczące możliwości poprawy sytuacji ekonomiczno-bytowej;
- stymulacja aktywności własnej rodzin w celu zaspokojenia potrzeb socjalno-bytowych (wykorzystywanie własnych możliwości);
- ożywienie życia społecznego w placówkach realizujących idee pomocy (organizacje pozarządowe, świetlice);
- poszukiwania liderów lokalnych;
- dożywanie dzieci i dorosłych;
- badania jakościowe - pogłębianie diagnozy sytuacji socjalno-bytowej rodzin (dalsze rozpoznawanie potrzeb środowiska).

Obszar interwencji 2 - Osoby starsze

Obserwowane procesy demograficzne od lat już wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Proces ten dotyczy również mieszkańców gminy Stolno.

Problem ludzi starszych funkcjonuje w dwóch wymiarach. Pierwszy dotyczy indywidualnego podejścia i odczuć osoby starszej z jej problemami dnia codziennego, chorobami, poczuciem osamotnienia. Drugi punkt widzenia dotyczy rodzin, w których żyją osoby starsze. Borykają się one z wieloma trudnościami dotyczącymi konieczności zapewnienia tym osobom właściwej opieki. Problemy pojawiają się również wówczas, gdy wystąpi nierównowaga między indywidualnymi potrzebami człowieka starszego w codziennym życiu, a realnymi możliwościami rodziny w udzielaniu mu pomocy w przewyciężaniu tych trudności.

W związku z powyższym niezbędne jest poświęcenie należytej uwagi tej znaczącej części populacji, przede wszystkim zaś w celu zaktywizowania zbiorowości samych seniorów oraz wspomagania potrzebujących.

Cel główny: Poprawa jakości życia ludzi starszych oraz zapobieganie marginalizacji życia starszego pokolenia.		
Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty
<ul style="list-style-type: none"> • jak najdłuższe utrzymanie zdolności seniora do samoegzystencji w swym naturalnym środowisku oraz optymalizacja jego aktywności; • zaktywizowanie rodziny do szerokich działań na rzecz członka rodziny; • zapewnienie wsparcia osobom starszym niezdolnym do samodzielnej egzystencji w środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> • stymulacja aktywności osób starszych; • rozwój środowiskowej pomocy społecznej (pomoc finansowa, świadczenia w naturze, usługi, porady); • udzielanie wsparcia środowiskowego ludziom starym; • działania na rzecz integracji ludzi starych ze środowiskiem; • edukacja rodzin w zakresie nabywania kompetencji koniecznych do kontaktów z osobami starszymi w rodzinie (docieranie do dzieci poprzez pracownika socjalnego). 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie osamotnieniu i alienacji, umocnienie psychiczne; • zwiększenie kompetencji członków rodzin osoby starszej w zakresie sprawowania opieki; • stworzenie sprawnie działającego centrum konsultacji, poradnictwa i wsparcia.

Obszar interwencji 3 - Niepełnosprawni

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność, która liczy około 4,5 mln osób (ponad 14 % ogółu ludności), a prognoza GUS przewiduje, że w 2010 roku liczba ta wzrośnie do 6 mln.

Prawnie osobami niepełnosprawnymi są te jednostki, które posiadają stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję Lekarską przy ZUS, KRUS, jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne należy uznać osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ogranicza lub uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

W codziennym funkcjonowaniu osoby niepełnosprawne napotykają liczne przeszkody uniemożliwiające prowadzenie aktywnego życia społecznego oraz w znaczny sposób utrudniające integrację z najbliższą społecznością lokalną.

Niewątpliwie osoby niepełnosprawne potrzebują więcej wsparcia ze strony społeczeństwa, by móc osiągnąć takie same jakościowe warunki życia jak inni obywatele. Jest wiele sposobów eliminowania niepotrzebnych barier, jednak by poprawić społeczne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych, pozytywnie przekształcić stan społecznej świadomości w zakresie niepełnosprawności, konieczne jest systematyczne planowanie działań odnoszących się do różnych obszarów rzeczywistości społecznej.

Narzędziem pomocnym, systematyzującym pomysły i zadania są przyjęte przez ONZ Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych. Zasady precyzują wstępne warunki równoprawnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społecznościach, wyodrębniają kluczowe obszary, które społeczeństwo zobligowane jest udostępnić niepełnosprawnym obywatelom, a także proponują działania wdrożeniowe.

Cel główny: Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej i ich integracja społeczna.		
Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty
<ul style="list-style-type: none"> inicjowanie działań zmierzających do udostępnienia osobom niepełnosprawnym środowiska fizycznego, ułatwianie dostępu do informacji i środków komunikacji międzyludzkiej; aktywizacja zawodowa i wzmocnienie pozycji osób niepełnosprawnych tak, by mogły one realizować swoje prawa na rynku pracy; utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej dla osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnienie wymagań dotyczących dostępności różnych grup osób niepełnosprawnych przy projektowaniu i budowie środowiska zewnętrznego; konsultowanie ze środowiskami osób niepełnosprawnych w tym zakresie; pomoc prawna i organizacyjna dla powstających spółdzielni pracy osób niepełnosprawnych; dostarczanie informacji na temat diagnozy, praw, dostępnych służb i programów wszystkim osobom niepełnosprawnym, ich rodzinom i opiekunom; dążenie do zapewniania na wszystkich poziomach właściwego szkolenia służb zaangażowanych w prowadzenie programów i usług dla osób niepełnosprawnych; współpraca z organizacjami osób niepełnosprawnych w zakresie rozwiązań życia zawodowego i zatrudnienia; podnoszenie świadomości samych osób niepełnosprawnych co do przysługujących im praw i możliwości; zachęcanie przedsiębiorców w sektorze prywatnym, by w swych działaniach brali pod uwagę kwestie niepełnosprawności; wspieranie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku 	<ul style="list-style-type: none"> niwelowanie barier architektonicznych i komunikacyjnych; zwiększenie mobilności zawodowej osób niepełnosprawnych; przeciwdziałanie osamotnieniu i izolacji społecznej; przełamanie niechęci pracodawców wobec osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności; uwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych w działalności placówek użyteczności publicznej; ułatwianie osobom niepełnosprawnym codziennego kontaktu z instytucjami życia publicznego;

pracy; np. dofinansowanie krajowych i lokalnych programów aktywizacji zawodowej;

- podnoszenie świadomości pracodawców celem przewyciężenia negatywnych postaw i uprzedzeń w kwestii niepełnosprawności; szkolenia, informowanie o istniejących ulgach finansowych w przypadku zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- podjęcie działań w celu podniesienia świadomości społeczności lokalnej na temat osób niepełnosprawnych, ich praw, potrzeb, możliwości wkładu w życie społeczne;
- szkolenie pracowników mających częsty kontakt z osobami niepełnosprawnymi w zakresie problematyki niepełnosprawności;
- aktywizowanie osób niepełnosprawnych jako nauczycieli, instruktorów i doradców w szkolenia dla różnej kategorii pracowników i zainteresowanych instytucji;
- konsultowanie z osobami niepełnosprawnymi programów szkoleniowych dla pracowników;
- wyrównanie szans rozwojowych i edukacyjnych; tworzenie integralnych form wychowania, nauczania i edukacji;
- udostępnienie edukacji dla wszystkich uczniów niepełnosprawnych: tłumaczenie języka migowego, organizacja służb wspierających;

- przełamanie bariery niewiedzy i nietolerancji w stosunku do osób niepełnosprawnych;
- integracja z najbliższym środowiskiem;
- aktywizacja osób niepełnosprawnych;
- wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w zakresie edukacji.

	• włączenie rodziców osób niepełnosprawnych w proces nauczania; • zapewnienie materiałów, stałych szkoleń dla nauczycieli niepełnosprawnych dzieci oraz dla nauczycieli wspierających.	

Obszar interwencji 4 - Grupy społeczne zagrożone chorobą alkoholową i narkomanią

Uzależnienia są poważnym problemem społecznym. Problem uzależnień, chociaż w wielu przypadkach dotyczy dorosłych, rzutuje na zagrożenie uzależnieniem coraz to młodszej wiekowo grupy młodzieży, a nawet dzieci. Jest to niewątpliwie ważny problem z punktu widzenia zdrowotności społeczeństwa, psychologii rodziny, przestępczości, ale i indywidualnych przeżyć jednostek. Uzależnienia należy postrzegać jako bezpośrednie zagrożenie, ale niestety z tym wiąże się problem wtórny, jakim jest uzależnienie w rodzinie czy uzależniona matka a wpływ tego uzależnienia na dziecko. Uzależnieniami mającymi największy wpływ na problemy społeczne są alkoholizm i narkomania.

Alkoholizm

Spożywanie alkoholu w nadmiernych ilościach niesie ze sobą wiele negatywnych konsekwencji, a w skrajnym wypadku prowadzi do uzależnienia. Konsekwencje nadużywania alkoholu są wielorakie. Można je podzielić na:

- fizjologiczne (zatrucia, choroby narządów wewnętrznych);
- problemy psychologiczne i egzystencjalne (próby samobójcze, wyobcowanie, zamknięcie się w sobie);
- problemy wypadków (wypadki w pracy i wypadki drogowe);
- dotyczące zachowania i ról społecznych.

Alkoholizm jest poważnym problemem społecznym, rzutującym na pozostałe sfery życia i generującym inne problemy społeczne. W szczególności alkohol prowadzi do wzrostu przestępczości, pogłębia ubóstwo, wywołuje przemoc w rodzinie. Dotyka coraz częściej młodzież, a w skrajnych przypadkach nawet dzieci w wieku szkolnym. Aby go zwalczyć potrzebne są nie tylko programy dla już uzależnionych, ale również działania profilaktyczne zapobiegające uzależnieniom. Spowodowane jest to ofensywą reklamową zwłaszcza producentów piwa, adresowaną do ludzi młodych. Kampanie reklamowe odniosły pożądany z punktu widzenia wytwórców efekt i spożycie piwa systematycznie wzrasta. Osoby te narażone są na zwiększone ryzyko rozwoju choroby alkoholowej.

W gminie działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Rokrocznie uchwalany jest również „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Narkomania

Od początku lat dziewięćdziesiątych w Polsce obserwowany jest znaczny wzrost używania narkotyków. Szybko rosło rozpowszechnianie eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji nielegalnych wśród młodzieży. Pojawiły się pierwsze sygnały zainteresowania narkotykami wśród dorosłych, zwłaszcza w miastach. Rosły wskaźniki narkomanii rozumianej jako regularne używanie narkotyków powodujące poważne problemy. Zwiększała się podaż narkotyków na nielegalnym rynku i w ślad za tym ich dostępność.

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzenie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

Problem narkomanii na terenie gminy Stolno pomimo braku oficjalnych danych jest jednak coraz większy.

Cel główny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom używania alkoholu i narkotyków oraz bieżące rozwiązywanie problemów uzależnień wśród społeczności lokalnej.

Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków; • udzielenie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej ze szczególnym uwzględnieniem przemocy w rodzinie; • prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących 	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów terapeutycznych dla mieszkańców gminy z uwzględnieniem specjalistycznych programów dla młodzieży; • podnoszenie standardu świadczonych usług zdrowotnych; • podnoszenie kwalifikacji przed personel realizujący programy terapeutyczne; • realizacja programów terapeutycznych dla osób zagrożonych uzależnieniem, ofiar przemocy w rodzinie oraz sprawców przemocy; • rozmowy motywacyjne, objęcie pomocą terapeutyczną, psychospołeczną osób, które podjęły leczenie odwykowe; • wprowadzenie nowoczesnych metod terapeutycznych i informatycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; • szkolenie osób w zakresie pomocy dla ofiar przemocy; • prowadzenie kampanii miejscowych dotyczących przemocy; • prowadzenie działań pomocowych na rzecz ofiar przemocy; • prowadzenie programów edukacyjno-profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz ich rodziców w zakresie używania substancji psychoaktywnych, alkoholu i narkotyków; 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie spożycia alkoholu przez mieszkańców gminy; • zmniejszenie się liczby osób uzależnionych; • redukcja zjawiska przemocy w rodzinie, których sprawcami były osoby działające pod wpływem alkoholu; • zmniejszenie strumienia środków pieniężnych kierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin; • ograniczenie zjawiska ubóstwa.

w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych;

- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

- organizowanie dla pedagogów szkolnych i nauczycieli prowadzących programy edukacyjno - opiekuńcze, profilaktyczne, socjoterapeutyczne, szkoleń, konferencji, warsztatów itp.;
- wspieranie i włączenie się do kampanii ogólnopolskich, regionalnych, lokalnych w zakresie uzależnień i przemocy wobec dzieci;
- wspieranie i organizowanie dla mieszkańców gminy, zwłaszcza dzieci i młodzieży szkolnej: zabaw, festynów, happeningów ze scenariuszami zawierającymi treści profilaktyczne oraz promujące zdrowy, wolny od nałogów styl życia;
- współpraca z mediami w promowaniu zdrowego stylu życia;
- zaopatrywanie w materiały edukacyjno-profilaktyczne szkół, instytucji działających na rzecz dzieci i osób dorosłych;
- rozszerzenie programu zajęć psychoprofilaktycznych dla dzieci i młodzieży o różne formy zajęć sportowych organizowanych w szkołach i świetlicach;
- wdrażanie programów edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej

18 roku życia;

- wspieranie działań instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych działających na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym;
- wspieranie działań instytucji działających na rzecz rodzin i osób z problemami uzależnień;
- wspieranie działań na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców gminy w związku z naruszeniem prawa przez osoby będące pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

Obszar interwencji 5 - Dzieci i młodzież

W złożonej rzeczywistości społecznej, tam gdzie występują ubóstwo, bezrobocie i uzależnienia szczególnie dramatyczny jest los dzieci. Wychowują się często przy tym w dysfunkcyjnych rodzinach. Dzieci bywają niedożywione i zaniedbane, doświadczają przemocy ze strony dorosłych. Poza tymi oczywistymi niedostatkami należy zauważyć, że warunki finansowe w dużym stopniu decydują o szansach edukacyjnych młodego pokolenia. Dzieci z biednych rodzin zagrożone są dziedziczeniem biedy i negatywnych wzorców społecznych, ponieważ wstępują w środowisku, w którym zanikają wzorce społeczne. Powoduje to zjawisko dziedziczenia ubóstwa i dysfunkcji występujących w rodzinie. Dlatego tak ważne są działania, zarówno sferze edukacji i profilaktyki, jak i rozbudowany system świadczeń pieniężnych. Uzupełnieniem działań na rzecz dziecka jest akcja dożywiania dzieci w szkołach oraz wyposażania ich w niezbędne przybory szkolne.

Cel główny: Wyposażenie młodego pokolenia w umiejętności i kompetencje społeczne niezbędne w dorosłym życiu, przede wszystkim kształtowanie odpowiedzialności oznaczającej zdolność właściwego reagowania na wyzwania i nowe sytuacje życiowe.

Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty
<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie wśród dzieci i młodzieży postawy odpowiedzialności za: własne życie, zdrowie, fizyczne, emocjonalne, duchowe, wzrost, rozwój, poprawę własnego położenia, edukację i doświadczenie; przyszłość, w szczególności w perspektywie nieuchronności starzenia się; • wspieranie wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym; • wdrażanie wśród dzieci i młodzieży idei samopomocy i samoopieki. 	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona dzieci i młodzieży przed przestępczością i przemocą; • podniesienie jakości pracy szkół podstawowych i gimnazjów; • zapewnienie pomocy socjalnej dzieciom i młodzieży dotkniętej ubóstwem; • stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do kulturalnego, aktywnego spędzania czasu wolnego; • promowanie dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej; • stworzenie nowych miejsc pracy dla absolwentów; • wspieranie funkcji rodziny; • przeciwdziałanie dewiacjom i patologii wśród dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • eliminowanie zjawisk patologii społecznej wśród młodzieży; • wyrobienie nawyków zdrowego, aktywnego spędzania czasu wolnego; • aktywizacja zawodowa absolwentów szkół średnich; • kształtowanie wśród młodego pokolenia aktywności w rozwiązywaniu życiowych sytuacji problemowych.

Obszar interwencji 6 – Infrastruktura pomocy społecznej

Ogrom wyzwań i problemów społecznych, jakie stoją przed służbami socjalnymi sprawiają, że konieczne jest ich wyposażenie w nowoczesne metody i narzędzia pracy. W rzeczywistości infrastruktura pomocy społecznej w skali lokalnej jest często niedoinwestowana, przestarzała technicznie, a same instytucje cierpią na braki kadrowe. Najczęstszą przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak środków na doposażenie Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, choć często wynika to również z braku świadomości lokalnych władz i niedoceniań przydatności nowoczesnych i sprawnych służb socjalnych. Tymczasem rejon pracy socjalnej są zbyt duże w stosunku do szczupłej obsady kadrowej ośrodków. Powoduje to przeciążenie pracowników, brak czasu na dokładne zapoznanie się z położeniem potencjalnych klientów pomocy społecznej. Brak również czasu i środków na weryfikację przyznanych świadczeń, co często prowadzi do nadużyć i nieprawidłowości. Sprawne, dobrze wyposażone, kompetentne służby socjalne są skuteczniejsze w swoich działaniach, co czyni ich pracę bardziej wydajną i prowadzi do lepszego wykorzystania ograniczonych środków, którymi dysponują.

Cel główny: Zwiększenie oddziaływania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stolnie		
Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty
<ul style="list-style-type: none"> • racjonalizacja strumienia środków kierowanych na pomoc społeczną; • poprawa poziomu bezpieczeństwa socjalnego na terenie gminy; • budowa pozytywnego wizerunku służb socjalnych wśród mieszkańców gminy; • wzrost poziomu akceptacji mieszkańców dla realizowanych programów z zakresu pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie kadrowe Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stolnie; • współpraca GOPS z organizacjami społecznymi i koordynacja wspólnie podejmowanych działań; • wprowadzenie nowoczesnych metod pracy i podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w GOPS w Stolnie; • weryfikacja przyznawanych świadczeń tak, aby pomoc trafiała do najbardziej potrzebujących; • udział pracowników GOPS w szkoleniach, kursach, warsztatach; • wymiana doświadczeń, korzystanie z pozytywnych wzorców innych gmin. 	<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie mieszkańców w realizowane programy socjalne; • budowa wolontariatu na terenie gminy; • lepsze rozeznanie potrzeb potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej; • ograniczenie nieprawidłowości i wyłudzeń pomocy społecznej; • ograniczenie postaw roszczeniowych wśród osób objętych pomocą społeczną.

4. FINANSOWANIE STRATEGII

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w Strategii jest jej finansowanie. Przewiduje się następujące źródła finansowania proponowanych działań:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych);
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

5. HARMONOGRAM REALIZACJI CELÓW

Rodzaj i zakres działań wytyczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Stolno powodują, że okres ich realizacji musi być stosunkowo długi. Działania w obszarach 1 – 5 są tak rozległe, a materia społeczna tak złożona, że realizacja celów w tych obszarach przewidywana jest w całym okresie trwania programu w ramach pracy ciągłej. Wyjątkiem jest realizacja zadań w obszarze 6, których wykonanie, choć uzależnione od posiadanych środków, przewidywane jest na lata 2007 – 2010.

6. MONITOROWANIE STRATEGII

W celu śledzenia postępów w realizacji strategii będzie ona na bieżąco monitorowana. Monitorowanie pozwoli z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i ewentualne korekty w tych zadaniach. Strategia z założenia jest dokumentem otwartym, natomiast jej materia (rzeczywistość społeczna) podlega ciągłym zmianom. Dlatego też konieczne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się problemy i wyzwania. Oceny tej dokonywać będzie powołany przez Wójta Gminy Stolno trzyosobowy Zespół Zadaniowy ds. Wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, którego jednym z członków będzie pracownik GOPS. Zespół przynajmniej raz w roku składał będzie Wójtowi sprawozdanie z realizacji Strategii a także proponował (o ile to będzie konieczne) korekty Strategii i uwagi na temat przebiegu zadań.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,

- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach

Wskaźnikiem realizacji misji i celów podstawowych będzie zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących.

7. REALIZATORZY STRATEGII I PODMIOTY WSPIERAJĄCE

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obowiązkiem władzy wykonawczej gminy, a więc Wójta Gminy Stolno. Dysponuje on niezbędnym w tym celu aparatem wykonawczym. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą również pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stolnie.

Ponadto w realizacji strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przy PCPR;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komendy Powiatowej Policji;
- Kuratorów sądowych – Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich;
- organizacje pozarządowe.

VII. ZAKOŃCZENIE

Przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne. Pogłębiające się dysproporcje dochodowe rodzin, zjawiska związane ze strefą ubóstwa, niedostatek materialny rodzin, problemy egzystencji osób samotnych i starszych oraz niepełnosprawnych tworzą powiązany ze sobą konglomerat problemów społecznych, które decydują w istocie o sposobie odczuwania jakości życia przez społeczność lokalną.

Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi gmina. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, dlatego celowe jest strategiczne podejście, również na poziomie lokalnym, do zagadnień ze sfery polityki społecznej.

Strategia zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej.

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Stolno pozwoli na celowe, systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonego celu. Sukces jej realizacji zależy od wielu czynników, zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Największym z zagrożeń jest zahamowanie rozwoju gospodarczego kraju i osłabienie tendencji wzrostowych. Wzrost poziomu dochodów ludności stanowić będzie najlepszą gwarancję rozwiązywania podstawowych problemów społecznych, jakimi są bezrobocie, ubóstwo i alkoholizm.

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych i takie postrzeganie zjawisk, pozwala na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie lokalnym. Systemowe podejście daje szansę na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej.

Zmiany w funkcjonowaniu pomocy społecznej w kierunku rozwiązań systemowych stwarzają szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się beneficjentami pomocy społecznej. Działania w ramach Strategii pozwalają nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej czy rozszerzanie form pomocy instytucjonalnej, ale na skuteczne rozwiązanie problemów poszczególnych grup docelowych.

Ważną funkcją Strategii jest umożliwienie korzystania ze środków związanych z europejskimi funduszami strukturalnymi. Wytyczone cele i proponowane działania wpisują się zatem w dokumenty strategiczne przygotowane na poziomie ponadlokalnym i w połączeniu z nimi dają spójną i koherentną całość. Wzmacnia to system instytucjonalnej pomocy o nowe formy

i rodzi partnerstwo organizacyjno-finansowe, co daje szansę na skuteczniejsze działania w sferze łagodzenia problemów społecznych w gminie.

Realizacja strategii wymaga zaangażowania całej wspólnoty. Nie bez znaczenia jest również wsparcie instytucji pożytku publicznego, kościoła czy władz szczebla powiatowego i wojewódzkiego.

Wdrożenie programu przyczyni się do znaczącego ograniczenia występujących na terenie gminy problemów społecznych. Jego efektem będzie znaczący wzrost poziomu życia obywateli oraz integracja lokalnej społeczności. Gminie zaś pozwoli na ograniczenie wydatków na szeroko rozumianą pomoc społeczną i skierowanie większej ilości środków na modernizację i rozwój.